

NOBELPRIJSGALA
IN DE BLAUWE ZAAL
(WHO CARES ABOUT
THE OSCARS?)

Stockholm

SCANDINAVISCH
DESIGN

De discrete
CHARME
van de burgerij

Een
rotseiland
voor de
kunst

Over de ondergang
van een drijvend fort

Midzomen,
Luciafeest
& markten

KLIPPEN,
HELLINGEN,
KINDERKOPJES

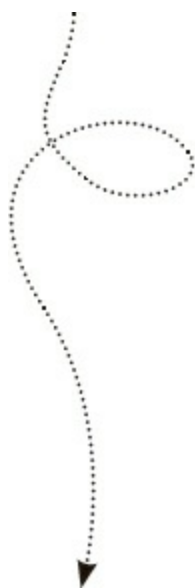
Tussen kroestige eiken
en over-bospaden

MET
UITNEEMBARE
KAART

- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11

Stockholm

Uitgeverij ANWB

Inhoud

Het belangrijkste eerst

Dit is Stockholm

Stockholm in cijfers

Wat is waar?

Kodakmoment

Eerst koffie

Op expeditie in de stad

Uitgaan met uitzicht

Het kompas van Stockholm

15 manieren om je onder te dompelen in de stad

1

Koninklijk Stockholm – **rondom het slot**

2

Wandeling door oude straatjes – **Gamla stan**

3

Het kille hart van de City – **Norrmalm**

4

Symbool aan het water – **Stadshuset**

5

Promenade langs de Oostzeekust – **Strandvägen**

6

Winkelen en smullen – **rondom Östermalms saluhall**

7

Nieuwe kunst en oude schepen – **Skeppsholmen**

8

Schepen en lotgevallen – **Vasamuseet**

9

In 's werelds oudste openluchtmuseum – **Skansen**

10

Natuur beleven in de grote stad – **Djurgården**

11

Etalages en stadspanorama – **op Södermalm**

12

Feesten in de trendy wijk – **een avond in 'SoFo'**

13

Zwerven door Stockholms Sibirië – **Vasastan**

14

Versailles aan een meer – **slot en park van Drottningholm**

15

Excursie naar de scheren – **Fjäderholmarna**

Museumlandschap van Stockholm

Moderne architectuur en design

Wildernis beleven in de stad – urban outdoor

Pauze, even rebooten

Overnachten

Eten en drinken

Winkelen

Uitgaan

Reisinformatie

Hoe zegt u?

Register

Fotoverantwoording en colofon

Herinner je je deze nog?

Het belangrijkste eerst

Wandeling langs het water

Het echte Stockholm-gevoel krijg ik tijdens een wandeling door Kungsträdgården, waar het standbeeld van koning Karl XII zo gebiedend de richting aangeeft, naar Norrbro, niet zonder het kolkende water op te merken met de daarboven cirkelende meeuwen en fanatieke vissers, en dan het doolhof van steegjes van Gamla stan in.

Stockholm vanaf het water, luxe

Op elke trip naar Stockholm ga ik in ieder geval een keer met de Djurgårdenpont naar Skeppsholmen. Onderweg heb je een fantastisch panoramisch uitzicht over de stad. Vooral 's winters indrukwekkend door de drijvende ijsschotsen.

Stockholm vanaf het water, sportief

Waarom niet zelf peddelen? Daarvoor hoef je niet supersportief te zijn, tenminste bij rustig weer en met niet te veel tegenwind. Een kajak huren is

eenvoudig, een zwemvest omdoen een must en wat ervaring kan geen kwaad. Dan ga je gewoon peddelen, rond Djurgården of langs de Strandvägen.

Dwars door Stockholm

Stap op de Tvärbana – met deze ‘dwarsbaan’ reis je door industriegebieden, woonwijken en de voorsteden. Vanuit de grotendeels boven de grond rijdende trein heb je een uniek uitzicht over het stedelijke landschap van Stockholm: rotswanden, hoge bruggen, diepe ravijnen en veel water. Bijzonder mooi: het traject van Alvik naar Gröndal. Bij het eindstation ligt de innovatieve wijk Hammarby Sjöstad (zie ook).

Kunst in de metro

Stockholms metrostations zijn meer dan tochtige plekken om op de metro te wachten: je kunt er veel kunst zien, van gerenommeerde kunstenaars en indrukwekkende creaties – in 90 van de 100 stations is kunst te zien. Een brochure van Stockholms Lokaltrafik geeft informatie, en er zijn gratis rondleidingen langs de ondergrondse kunst, een metrokaartje volstaat, www.sl.se.

Waar de nachten kort zijn ...

... omdat de zon tussen half juni en begin augustus maar een paar uur ondergaat en er 's nachts een soort schemering heerst. Dan kun je heerlijk buiten feesten of gewoon een wandeling door de stad maken in de ‘witte nachten’ van Stockholm. Overigens: van mei tot eind september is het op deze breedtegraden daadwerkelijk langer licht dan in Amsterdam of Maastricht!

Kermis in het groen en de vrije-gilzone

Gröna Lund is een instituut en niet uit Stockholm weg te denken: met shows en liveoptredens van bekende sterren, spanning en souvernirverkoop. Plezier in nostalgische schiettenten, draaimolens en de laatste hoogtepunten van de kermisindustrie, zoals een 80 m hoge toren om de vrije val uit te proberen – dat doet niemand zonder gillen! Wat je niet mag

missen: een ritje in de draaimolen direct aan de oever om over het water te vliegen of in het 'Lustiga Huset' proberen een trap te beklimmen – sinds 1917 een klassieker!
www.gronalund.com.

Ahoy!

Ik geniet altijd van een wandeling langs de 'achterkant' van Skeppsholmen, Östra Brobänken, langs de deels bewoonde oude schepen die je hier tegen de majestueuze achtergrond van Strandvägen kunt bewonderen (zie ook).

Schatzoeken

Als ik naar Stockholm ga, laat ik altijd wat ruimte in mijn koffer voor vondsten uit de vele tweedehandswinkels van de stad: mode, maar ook design ontdek ik in die winkels, o.a. die van Stockholms Stadsmission of Myrorna (zie ook).

Van de ontspannen sfeer in Stockholm word ik altijd blij. Het is er in geen enkel seizoen druk – vrij uniek voor een bijna-miljoenenstad.

Vragen? Ideeën?

Laat het me weten! Mijn adres bij de ANWB:

@ anwbmedia@anwb.nl

Dit is Stockholm

Stockholm is een stad op de grens: op de grens van zoet en zout water, maar ook op de grens van water en land. Selma Lagerlöf noemde het al de 'drijvende stad' en liet Stockholm als een sprookjesvisioen uit de nevel oprijzen. Anderen vergeleken de stad met Venetië, maar in tegenstelling tot de lagunestad is Stockholm niet op moeras en zand, maar op oerdegelijk graniet gebouwd. En op dat graniet komt de stad sinds tienduizend jaar, sinds het verdwijnen van de druk van een ijsskap, zelfs elk jaar weer een beetje hoger te liggen. Tot zover de sprookjesachtige feiten.

Tussen dag en nacht

Er is niets lieflijker dan een zomeravond in Stockholm, als de gevels van de huizen worden beschenen door de laagstaande zon en de hitte van de dag plaatsmaakt voor een aangenaam temperatuurtje. Maar ook 's winters is het in Stockholm uitstekend toeven – een unieke sfeer, wanneer er in de stad duizenden lichtjes branden en het in de straten een drukte van belang is, vooral in de adventstijd. Dan overtreffen de winkels elkaar met kerstartikelen en bieden de markthallen gerechten voor fijnproevers aan – de stad is dan ook in elk jaargetijde een geweldige plek om te winkelen. En als het flink heeft gesneeuwd en de temperaturen fiks onder het nulpunt zijn gedaald, is het tijd voor een wandeling in de winterzon over het ijs van het dichtgevroren meer, of zelfs voor een schaatstocht, of een uitstapje naar de skihelling ten zuiden van de stad, Hammarbybacken.

Stad met hoge levenskwaliteit

In welke wereldstad kun je nog vlak bij het drukke centrum op een door het water gepolijste rots gaan liggen zonnen, de door het vele wandelen vermoeide voeten in het water laten afkoelen en zelfs een duik nemen? Of naar vissers kijken die misschien net een zalm of een zeeforel uit het water halen; daarvan worden er jaarlijks duizenden voor het Kungliga Slottet gevangen. Ruim eenderde van het oppervlak van Stockholm is water; in de directe omgeving van de stad liggen 30.000 scheren (eilandjes) en dat de stad veertigduizend pleziervaartuigjes telt, is dan ook niet meer dan logisch. Van het landoppervlak is 40% park of natuurgebied en sinds 1995 ligt binnen de stadsgrenzen van Stockholm het eerste 'nationalstadspark' ter wereld, Ekoparken. Het strekt zich

uit van de slotsparken Ulriksdal en Haga via Norra Djurgården en Ladugårdsgärdet tot Södra Djurgården. Hier kan de natuur zich tussen de vele mensen ongestoord ontwikkelen. In het gebied staan eeuwenoude eiken, er fladderen vleermuizen door de nacht en uilen nestelen in de boomholtes.

De schaduwzijden

Ook al heersen er binnen de Zweedse samenleving over het algemeen minder grote verschillen tussen arm en rijk dan elders in Europa, juist in Stockholm is er sprake van een tweedeling. De helft van de inwoners van voorsteden als Rinkeby of Tensta verdient gemiddeld slechts 50% van wat een doorsnee inwoner van Östermalm mee naar huis neemt. In de voorsteden, waar zich nauwelijks een toerist laat zien, is de werkloosheid bijzonder hoog. In de zomer van 2015 ontstonden er onlusten in de voorsteden.

Voordat de winkeldrukke begint: Götgatan op Södermalm kan er ook uitzien als een rustige straat in een provinciestad.

Een jonge stad

Gemiddeld worden de Stockholmers steeds jonger. Gezinnen met kinderen maken een groot deel van de bevolking uit. Zelfs in het voormalige singlebolwerk in de wijk Södermalm worden steeds meer speelplaatsen aangelegd, en het aandeel van de alleenstaandenhuishoudens lag in 2009 al onder de 30%. De voormalige bohèmewijk 'Söder' wordt gestaag door een welgestelde middenklasse 'veroverd' – gentrificatie op zijn Zweeds. Veel gezinnen trekken naar de voorsteden, waar in de vroegere industrie- en havengebieden

milieuvriendelijke woningbouwprojecten werden gerealiseerd: futuristisch ogende glas- en betonarchitectuur, die aantrekkelijke woonruimte met uitzicht op het water biedt, zoals in Nacka Strand of Hammarby Sjöstad. Hier wordt energie bespaard, afval gescheiden en is men optimaal voorzien van openbaar vervoer.

Milieuhoofdstad

Halverwege de jaren zeventig kampte Stockholm, net als veel andere grote steden, met ernstige luchtvervuiling en een snel groeiend verkeersaanbod. Wat een intacte natuur in een grote stad waard is, weet hier iedereen. Sinds de stad in 2007 een tolheffing voor autoverkeer naar de binnenstad heeft ingevoerd, maken steeds meer Stockholmers gebruik van de fiets. Sinds 1990 is de CO₂-uitstoot per inwoner met 25% verminderd. Ook daarom werd Stockholm in 2010 door de EU-commissie als eerste tot 'milieuvriendelijkste stad van Europa' uitgeroepen.

Stockholm in cijfers

4

millimeter per jaar stijgt het land en veel scheepskades moeten al lager worden aangelegd.

7,2

graden onder de horizon staat de zon in de kortste nacht van het jaar – dat zorgt in Stockholm voor lichte nachten.

14

eilanden en net zo veel wijken telt het centrum van Stockholm.

22

kilo woog de zalm die een visser in 2000 uit de Norrström ophaalde.

30

officiële natuurlijke stranden liggen er in het stedelijk gebied; allemaal gratis.

40

procent van het stadsgebied bestaat uit parken en groene gebieden.

160

kubieke meter water per seconde stroomt er door de Strömmen, die daarmee op de 10e plaats van Zweedse rivieren staat.

197

nationaliteiten leven er in Stockholm, meer dan de VN aan leden telt. Het talrijkst na de Zweden zijn de Finnen.

239

speelplaatsen (parklekar) voor kinderen zijn er in de stad.

1300

genodigden zijn er elk jaar voor het Nobel-banket in het Stadshuset.

1430

kamers telt Stockholms slott, waarvan 660 met een raam.

30.000

eilanden (minstens) telt de archipel van Stockholm.

1.000.000

Stockholmers zullen er naar verwachting in 2020 zijn.

18.600.000

mozaïeksteentjes vormen de grote wand van de Gouden Zaal van het Stadshuset.

8.000.000
bakstenen waren nodig
voor de bouw van het
Stadshuset.

Wat is waar?

Stockholms binnenstad ligt uitgespreid over 14 eilanden, die door 57 bruggen met elkaar verbonden zijn. Heel passend is de beroemde omschrijving van Stockholm als 'drijvende stad' in Selma Lagerlofs bekende boek *Nils Holgerssons wonderbare reis*.

Gamla stan en Riddarholmen

De drie eilanden op de drempel waar het meer Mälaren uitmondt in de Oostzee, vormen de historische kern van de stad. Op Stadsholmen ligt **Gamla stan** (M kaart 2, E/F 6), de oude stad van Stockholm, met het Koninklijk Paleis, **Kungliga Slottet** (M kaart 2, F 6). De zuidkant van het eiland vormt de sluis, **Slussen** (M F 6), die ook het belangrijkste knooppunt van het noord-zuidverkeer is.

Op het kleine eiland **Riddarholmen** (M E 6) ten westen van het slot torent de gietijzeren torenspits van de Riddarholmskyrkan hoog op, terwijl ten noordoosten ervan het kleine eiland **Helgeandsholmen** (M E 6) voor ongeveer de helft in beslag wordt genomen door de Riksdagen.

Blasieholmen, Skeppsholmen

Op het schiereiland **Blasieholmen** (M kaart 2, F/G 5) tussen Norrström en Nybroviken huisvest het Nationalmuseet sublieme Europese kunst van de middeleeuwen tot op de drempel van het modernisme. Een smalle brug leidt naar **Skeppsholmen** (M G 6), waar Stockholms populairste drijvende accommodatie ligt afgemeerd: het allang uit dienst genomen volschip 'af Chapman'. Skeppsholmen is niet alleen een groene oase in de stad, maar met het Moderna Museet en het Östasiatiska Museet ook een bijzonder aantrekkelijke museumwijk.

Norrmalm, Vasastaden

Aan de noordkant van Strömmen strekt de **Kungsträdgården** (M F 5), de voormalige koninklijke moestuin, zich met groene gebieden en openluchtpodia uit tot aan de Hamngatan in de stad, waarlangs de grote warenhuizen zijn te vinden. De autovrije winkelstraat Drottninggatan leidt van het slot recht naar het noorden door **Norrmalm**. Hier klopt het bruisende culturele hart van de moderne stad. Het centrale plein is **Sergels torg** (M E 5) met het glazen gebouw van het Kulturhuset met stadstheater, bibliotheek en de centrale toeristeninformatie. Een paar stappen verder, op de kruising van Kungsgatan en Sveavägen, ligt **Hötorget** (M E 4) met marktplein en markthal, de vijf kantoortorens van Hötorgs City aan de Sveavägen en het blauwe **Konserthuset**.

Waar Drottninggatan eindigt bij de observatoriumheuvel Observatorielunden, begint de Vasastaden, verkort tot Vasastan, de noordelijke voortzetting van Norrmalm met als middelpunt het **Odenplan** (M D 3). Architectonisch monument van het vroege modernisme is de boekentoren van de **Stadsbiblioteket** (M D/E 3), daar waar Sveavägen en Odengatan elkaar kruisen.

Östermalm

Het gebied ten oosten van de boulevard **Birger Jarlsgatan** werd pas rond het begin van de 20e eeuw bebouwd en wordt gekenmerkt door een grootburgerlijke, fin-de-siècle-pracht, bijvoorbeeld op het plein **Stureplan** of op de promenade **Strandvägen** (M F-H 5) met zicht op het groene eiland Djurgården en de ligplaatsen van de

archipelboten. Het Jugendstilgebouw van het Koninklijk Theater in goud en marmer, **Dramaten** (🏛️ F 5), de om de goede smaak bekendstaande markthal **Östermalms saluhall** (🏛️ F 4) en designwinkels van de luxe soort in de omliggende straten dragen bij aan het verheven imago van Östermalm.

Södermalm

Ten zuiden van de Slussen verheffen zich de hoge kliffen van Södermalm, een van de grootste eilanden van de stad. Het centrale plein is de dag en nacht drukke **Medborgarplatsen** (🏛️ F 8) met bioscopen, clubs en de markthal Söderhallarna. Daarnaast verrijst als een mijlpaal van de moderne architectuur van de late 20e eeuw de 86 m hoge **Södertorn**, omringd door de op dat moment als baanbrekend beschouwde woningcomplexen uit de jaren tachtig. In de wijk ten zuiden van de Folkungagatan ontwikkelde zich de jonge onconventionele scene van **SoFo** (🏛️ F/G 8) met bars en winkels. Ten zuiden van het eiland Södermalm, zie je de opvallende, witte, bolvormige sport- en evenementenhal **Globen** (🏛️ F 8).

Kungsholmen, Långholmen

Ten westen van Norrmalm met het centraal station en het enorme zwarte Waterfront Center-complex spreidt **Kungsholmen** zich uit met aantrekkelijke buurten, afgewisseld met parken en groene gebieden. Het **Stadshuset** (🏛️ D/E 6), Stockholms zinnebeeld, markeert het oostelijke puntje van het eiland. Een mooi uitzicht op de stad heb je niet alleen vanaf de toren van het Stadshuset, maar ook vanaf de brug **Västerbron** (🏛️ B 6), die over **Långholmen** heen gaat, ooit gevangenseiland en nu een groene oase met badstranden nabij de binnenstad.

Djurgården

Södra Djurgården en noordelijk aangrenzende gebieden als Ladugårdsgärdet, Norra Djurgården en Haga zijn beschermd als 'nationalstadspark'. Beroemde musea als het **Vasamuseet** (🏛️ G/H 6) en het **Nordiska Museet** (🏛️ H 5), Jugendstilvilla's als die van de schilderende prins Eugen, Waldemarsudde, het openluchtmuseum Skansen, het pretpark **Gröna Lunds Tivoli** (🏛️ H 6) en tal van cafés hebben hier hun plek gevonden te midden van veel ongerepte natuur.

Kodakmoment

Altijd en overal koffie

Stockholmers drinken koffie op elk moment van de dag of nacht. Het verbaast me altijd dat er desondanks zo weinig drukte in deze stad te vinden is. Overal hangt de geur van koffie in de lucht en op elke straathoek ruikt het naar kaneelbroodjes. Vaak zijn het kleine zaken, waarin maar net ruimte is voor een koffiebar, drie tafels en negen stoelen. Een van de beste plekken voor goede koffie is Café Esaias (► blz. 92) in de Drottninggatan.

Op expeditie in de grote stad

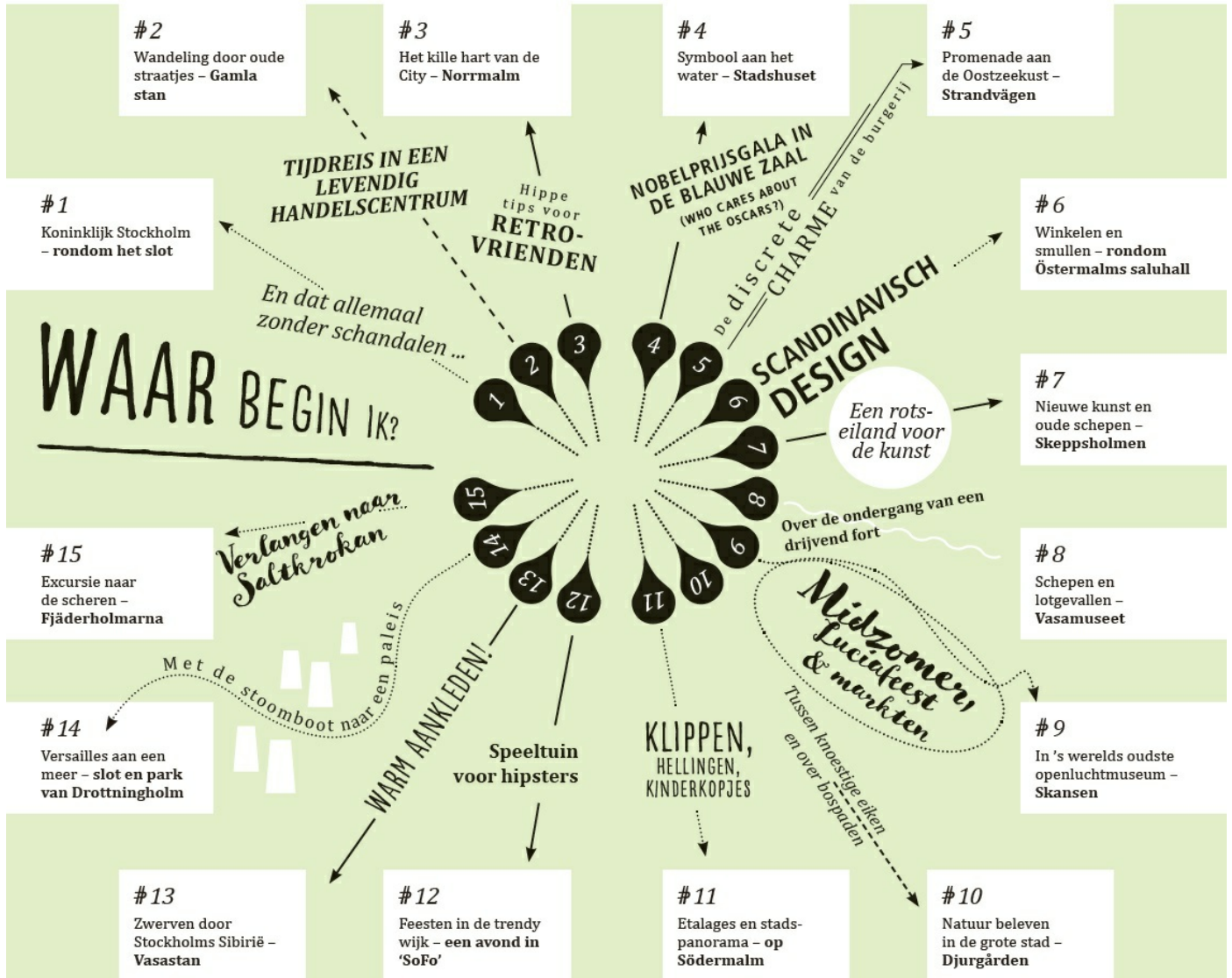
Als tussen ijsbergen glijden de kajaks door het koude hart van de stad – rechts het in 2011 geopende Waterfront Center met zijn golvende gevel, dat een congrescentrum en hotel in een is, daarnaast Stockholm Centralen, het centraal station. Niet veel verder zullen de kajakkers het meer Mälaren op varen en de stad achter zich laten.

Uitgaan met uitzicht

Er zijn in Stockholm veel mooie plekken om een zomerse dag door te brengen – maar Mosebacke heeft wel een heel bijzondere magie. Op het terras van het Södra Teatern gaat het er informeel en ongedwongen aan toe. Je komt zoals je bent, ontmoet er nieuwe vrienden en oude bekenden, luistert naar livemuziek. Traditie heeft de plek ook, want meer dan 100 jaar geleden prees de schrijver August Strindberg al het fantastische uitzicht over de stad vanaf het terras van het restaurant (► blz. 108).

Het kompas van Stockholm

1

Koninklijk Stockholm – rondom het slot

Je hoeft geen royalist te zijn om sympathie te voelen voor het Zweedse koningshuis – voorbeeldig, zonder schandalen en extravagancies. Maar dat was niet altijd zo. Midden in Stockholm rondom het koninklijke paleis vind je talrijke plekken die herinneren aan de bewogen historie van de Zweedse monarchie.

Symboliek? Op weg naar het Slottet over de brug Riksbron loop je aan het parlement, de Riksdagen, voorbij.

Op het hoogste punt van de slotheuvel, Slottsbacken, krijg je bij de sokkel van de in 1799 uit granietblokken opgetrokken 22 m hoge **obelisken** 1 een goed

overzicht van het slotterrein op Stadsholmen: recht voor je aan het water een **monument van koning Gustav III** ², met uitzicht op het Nationalmuseum, dat de door hem opgezette kunstcollectie tegenwoordig aan het publiek presenteert. Buiten zijn gezichtsveld staat de Opera, waar de koning in 1792 slachtoffer van een aanslag werd. Rechts een rij adellijke paleizen uit de 16e- tot de 18e eeuw en daarachter de middeleeuwse steegjes van Gamla stan. Links domineert als imposant 'blok' het koninklijk slot.

De toren van de Storkyrkan steekt ver boven de huizen van de oude stad uit.

Toneel van sprookjeshuwelijken en andere gedenkwaardige gebeurtenissen

Ook als je niets hebt met de gekroonde hoofden van Europa, loont het om een kijkje te nemen in de domkerk **Storkyrkan** ³, eveneens de koninklijke trouw- en kroningskerk. Op 19 juni 1976 werden koning Carl XVI Gustaf en Silvia Sommerlath uit Heidelberg in deze kerk in de echt verbonden en 34 jaar later, op 19 juni 2010, kroonprinses Victoria en Daniel Westling uit Ockelbo. Het is een traditie aan het worden, dat leden van het Zweedse koningshuis een burgermeisje/-jongen huwen. De buitenkant van de kerk kreeg in de 18e eeuw – perfect passend bij het slot – een barok uiterlijk, maar het interieur met baksteengewelven verraadt onmiskenbaar een middeleeuwse oorsprong (13e eeuw). Blikvanger in de kerk is de meer dan 3,50 m hoge beeldengroep van de **heilige Joris met draak en Maagd** (1489), een kunstwerk dat de veldheer Sten Sture na zijn overwinning op de Denen in de Slag bij Brunkeberg had laten maken. De draak is voorzien van een echt elandengewei en paardenhaar – lugubere details als uit een fantasiefilm – terwijl de stralende overwinnaar natuurlijk het wapen van de Sture-familie draagt.

Hoe Stockholm er bijna 500 jaar geleden uitzag, toont het schilderij **Vädersolstavlan**. Reformator en bisschop Olaus Petri vond destijds dat een reeks ongebruikelijke hemelverschijnselen gedocumenteerd moest worden: de halo's en bijzonnen waren in april 1535 te zien. Het schilderij is overigens een 17e-eeuwse kopie.

Gratis en buiten vindt dagelijks aan de westzijde van het slot op de Yttre Borggården (buitenplein) met muziek de **aflossing van de wacht** 4 (Högvakten) plaats. De bewaking van het slot geschiedt afwisselend door verschillende regimenten van het Zweedse leger – en daarom zijn er steeds weer nieuwe uniformen te zien. 's Zomers paradeert de bereden wacht begeleid door marsmuziek van de cavaleriekazerne aan de Lidingövägen via Sturegatan, Hamngatan, Kungsträdgårdsgatan, Gustav Adolfs torg, Norrbro, Skeppsbron en Slottsbacken naar de Yttre Borggården, waar meestal nog een concert wordt gegeven, voordat de wisseling van de wacht der koninklijke lijfgarde plaatsvindt (ma.-za. 12.15, zo. 13.15 uur, het schema vind je op een informatiebord bij het slot).

Een slot? Een werkplek!

Protestantse werkethiek en de koning. Een anachronisme? Met zijn 1430 kamers is het **Kungliga Slottet** het grootste nog als zodanig gebruikte paleis ter wereld. Het koninklijk paleis is overigens geen museum, maar vooral de werkplek van koning Carl XVI Gustaf, koningin Silvia, kroonprinses Victoria en prins Daniël. Hoofdtak van de leden van de koningsfamilie is het representeren van het land. Bij een slotsbezichtiging defileer je door de **Bernadottevåningen**, langs talrijke portretten en langs de maarschalksstaf en degen van de stichter van de nog altijd heersende Bernadotte-dynastie, Karl XIV Johan. Hij begon zijn carrière als Napoleons maarschalk onder de naam Jean Baptiste Bernadotte. De Bernadottes staan voor een moderne monarchie: Oscar II had al in 1883 een telefoon op zijn bureau.

Op de plek van de in 1697 afgebrande Vasaburcht Tre Kronor ontstond in de 18e eeuw het huidige reusachtige bouwwerk van hofbouwmeester Nicodemus Tessin de Jongere, als barok viervleugelig complex rondom een binnenplaats. Na een bouwtijd van circa 60 jaar, in plaats van – zoals gepland – zes (!), konden koning Adolf Fredrik en koningin Lovisa Ulrika er in 1754 met de achtjarige en latere Gustav III hun intrek nemen. De huidige koninklijke familie vond het slot echter te onoverzichtelijk als woning en verhuisde in 1981 naar slot Drottningholm en kroonprinses Victoria ging later naar Haga.

Representatie is alles

Van het buitenplein aan de westzijde ga je verder naar de koninklijke suites, de **Representationsvåningarna** 5, waar de officiële staatsontvangsten of het feestelijke diner, dat de koning voor de Nobelprijswinnaars aanricht, plaatsvinden. Een andere suite, Gästvåningen, is gereserveerd voor staatsgasten.

Een wandeling door het paleis kan zeer vermoeiend zijn. Verzuim echter niet de **Rikssalen** 6 (rijkszaal; ingang Slottsbacken of zuidzijde) te bekijken, waar de met blauw-gouden sterren gedecoreerde baladakijn uit 1751 in het oog springt;

deze werd voor de kroning van Adolf Fredrik vervaardigd. Daarbij valt één kleinood nauwelijks op: de **zilveren troon van koningin Kristina**, een met zilver overtrokken zitmeubel. Het behoort tot de weinige voorwerpen die de brand van 1697 doorstonden. In 1650 werd de zilveren troon in Augsburg vervaardigd. Opdrachtgever was Kristina's vertrouweling en een van de rijkste edelen van het land, Magnus Gabriel de la Gardie. Kristina werd na de dood van haar vader Gustav II Adolf in 1632 op de prille leeftijd van zes jaar troonopvolgster, toen troonopvolging door een vrouw in Zweden eigenlijk nog toekomstmuziek was; die werd pas officieel in 1980 ingevoerd. Kristina was echter niet van plan te trouwen en haar man daardoor tot koning te maken. Ze deed in 1654 afstand van de troon, bekeerde zich tot het katholieke geloof en overleed in 1689 in Rome. Tegenover de rijkszaal is de slotkerk, **Slottskyrkan**, waarvan het rococo-interieur tijdens concerten en kerkdiensten te bewonderen is.

'Koninklijke werkomgeving' – waarom zou het in een paleis niet wat luxer mogen zijn?

Parels en juwelen

Bij een bezoek aan het slot hoort beslist een kijkje in de **Skattkammaren** 7 (ingang Slottsbacken, zuidzijde). Ook de schatkamer is eigenlijk geen museum, want de schatten uit vroeger tijden, de kronen en andere versierselen van de Zweedse koningen, troonopvolgers, prinsen en prinsessen, die hier twee kelderverdiepingen diep en achter gepantserde deuren veilig worden bewaard, zijn nog steeds in gebruik. Carl XVI Gustaf zet weliswaar de 1,7 kg zware kroon, die 450 jaar geleden voor koning Erik XIV werd vervaardigd, niet meer op zijn hoofd, maar toch is het met smaragden, robijnen en rivierparels bezette machtssymbool bij ceremoniële gelegenheden altijd van de partij, evenals de rijksappel en een sierzwaard.

INFO EN OPENINGSTIJDEN

Storkyrkan 3: www.stockholmsdomkyrkoforsamling.se, dag. 9-16 uur, SEK 40.

Yttre Borggården 4: aflossing van de wacht dag.: www.kungligaslotten.se.

Kungliga Slottet 5 – 6, **Skattkammaren** 7, **Museum Tre Kronor** 8: www.kungligaslotten.se, half sept.-half mei di.-zo. 10-16, rest van het jaar dag. 10-17 uur, SEK 150.

Livruskammaren 9: in het slot (ingang zuidoostzijde), www.livruskammaren.se, mei, juni dag. 11-17, juli, aug. 10-18, rest van het jaar di./wo., vr.-zo. 11-17, do. 11-20 uur, toegang gratis.

Riddarholmskyrkan 10: half mei-half sept. dag. 10-17 uur, SEK 50, combikaartje incl. slot SEK 180.

Riksdagshuset 11: Riksgatan 3, www.riksdagen.se, rondleidingen zie website.

KOOPJES

Koninklijk winkelen kun je in **Slottsboden** 1, de 'slotwinkel'. Naast de gebruikelijke Ansichtkaarten en prullaria met koninklijke motieven biedt de zaak serviesgoed, tafelzilver, tafelkleden en stoffen naar historische voorbeelden uit de 17e tot de 19e eeuw, die ook slot Drottningholm sieren (half mei-half sept. dag. 10-17.30, okt., nov., jan.-half mei di.-zo. 10-16.30 uur).

ETEN EN DRINKEN

In de zomermaanden (eind juni-derde week augustus) is er het **Sommarkafé** op de binnenplaats van het slot voor kleine versnaperingen, een lunch, een kop koffie of een glas sap (www.kungahuset.se).

Uitneembare kaart 2, E/F 6 | Metro T-Gamla stan, Bus 2 tot Slottsbacken

Wapenrustingen en staatsiekledij

De bij opgravingen in de nabijheid van het huidige slot gedane vondsten, waaronder maliënkolders en eetgerei, worden in het **Museum Tre Kronor** 8 (ingang aan de noordzijde, Lejonbacken) tentoongesteld en geven een indruk van de pracht en praal van de Vasatijd.

Dat Zweden ooit een militaire grootmacht was, kun je zien in de wapenkamer, **Livruskammaren** 9 (oostelijke ingang Slottsbacken, richting water). Deze herbergt naast koninklijke staatsiekledij de wapenrustingen van de Vasakoningen en – opgezet en indrukwekkend levensecht – het paard Streiff van

Gustav II Adolf, dat in 1632, in de Dertigjarige Oorlog, zonder de koning terugkeerde van de Slag bij Lützen.

Riddarholmskyrkan

Naar Riddarholmen

De weg naar het naburige eilandje Riddarholmen met de koninklijke grafkerk **Riddarholmskyrkan** ¹⁰ is niet lang, maar wel lawaaiig – de belangrijkste noord-zuidverbinding van de stad gaat over de Riddarholmsbro. De gietijzeren spits van de kerk werd pas rond 1840 aangebracht op de in totaal 90 m hoge toren. De kerk is ontstaan uit een kloosterkerk van de franciscanen uit 1280. De kalkschilderijen en het graf van koning Magnus Ladulås (1290) voor het altaar resteren uit de middeleeuwen. De grafkapellen van latere dynastieën, van de Vasa's tot de Bernadottes, weerspiegelen de wisselende smaak: nu eens pompeus, dan weer sober. Gustav II Adolf en Karl XII liggen hier begraven, net als Gustav V, de overgrootvader van de huidige koning. Meer koninklijke graven zijn te vinden in de domkerk van Uppsala.

Bij mooi weer kun je het best op adem komen van de koninklijke tour door **Evert Taubes terrass** op Riddarholmen op te zoeken, met een fantastisch uitzicht over het water op het Stadshuset van Stockholm. Een standbeeld toont de populaire Zweedse troubadour Evert Taube (1890-1976) met zijn luit in een karakteristieke pose.

→ OM DE HOEK

De weg terug naar de stad voert je langs de parlamentsgebouwen, **Riksdagshuset** ¹¹, die je bijna met het slot zou kunnen verwisselen. Het parlement werd eind 19e eeuw gebouwd en in 1971 uitgebreid met het ernaastgelegen pand van de Rijksbank, waarin de vergaderzaal werd ondergebracht. In de halfronde glazen veranda, waarin het water van Strömmen mooi wordt weerspiegeld, bevindt zich de publieke tribune.

2

Wandeling door oude straatjes – Gamla stan

In Gamla stan ('oude stad') staan de oudste gebouwen van Stockholm. In de merendeels autovrije, met kinderkopjes geplaveide oude steegjes wemelt het van de winkeltjes met een zeer gevarieerd aanbod en de dichtheid van cafés en restaurants is hoog. Maar er zijn ook rustige hoekjes, waar je nog een stukje geschiedenis kunt opsnuiven ...

Er zijn ook groene hoekjes in de dichtbebouwde stad, waar het gezellig kan smeulen – roken is in Zweden niet of alleen buiten toegestaan.

Onder de vleugels van de middeleeuwse burcht Tre Kronor, waar nu het slot

staat, verrezen vanaf de 13e eeuw kloosters en kerken, paleizen voor de adel en koopmanswoningen. De grote markt, **Stortorget**, is het hart van de oude binnenstad. In 1520 was het de plaats van een massa-executie van Zweedse edelen door de Deense koning. De jonge Gustav Vasa ontsnapte als door een wonder aan dit 'Bloedbad van Stockholm'. Hij zou de geschiedenis van de Deens-Zweedse relaties later een andere richting geven en gooide de katholieke Deense heersers het land uit. De meeste van de mooie gevelpanden stammen uit de 17e en 18e eeuw, evenals de fontein (1760 van Erik Palmstedt). Het fraaiste bouwwerk op het plein is evenwel het **Börshuset**, het gebouw van de voormalige beurs van Stockholm uit 1776 dat tegenwoordig onderdak biedt aan het **Nobelmuseet** 🏛️. Op de eerste verdieping komen wekelijks de leden van de Zweedse Academie bijeen, die elk jaar de winnaars van de Nobelprijs bekendmaken (met uitzondering van die van de prijs voor economie).